UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate

DINAMICA MEDIULUI DE SECURITATE

NUMAR SPECIAL: IUNIE 2016

UNIUNEA EUROPEANĂ: ÎNTRE BREXIT ŞI STRATEGIA GLOBALĂ

dr. Cristina BOGZEANU

CUPRINS

Studiile incluse în acest material vor fi publicate în paginile revistei *Impact Strategic*.

Capitolul 1
BREXIT. CONTEXT ŞI (POSIBILE) CONSECINȚE

La 23 iunie 2016, Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord (UK) a organizat un referendum, a cărui menire consta în a chestiona cetățenii britanici dacă doresc sau nu ca UK să continue să fie un stat membru al UE sau nu. Cetățenii Regatului Unit au decis cu o majoritate de 52% ca țara lor să se retragă din Uniunea Europeană.

Rezultatele referendumului nu au fost însă uniforme în toate țările care fac parte din Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord. În Anglia, 46,8% dintre cetățenii prezentați la vot au optat pentru a rămâne în UE, în timp ce 53,2% şi-au exprimat dorința ca UK să se retragă din UE. În Țara Galilor, rezultatele au fost similare: 48,3% din voturi au fost în favoarea rămânerii în UE, în timp ce 51,7% au fost în favoarea retragerii din UE. În Scoția şi Irlanda rezultatele au fost sensibil diferite, majoritatea optând pentru rămânerea în UE, cu o majoritate de 62% în Scoția şi 55,7% în Irlanda de Nord.

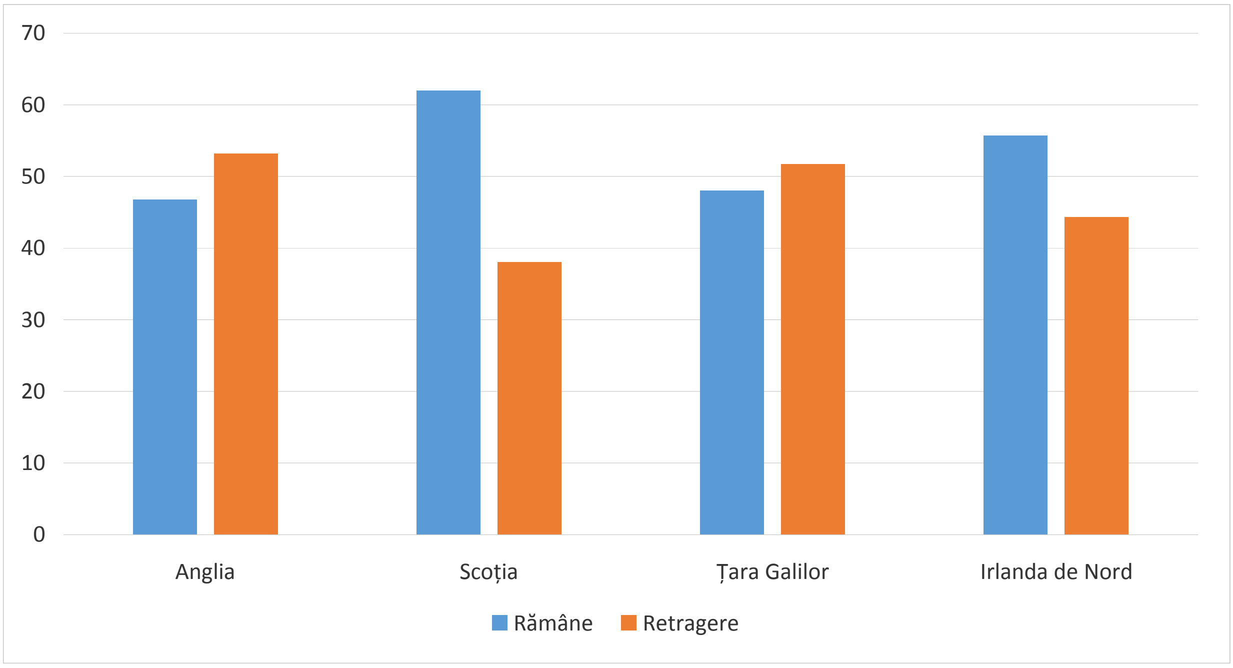

Figura nr. 1: Rezultatele pe țări ale Referendumului privind apartenența Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord la Uniunea Europeană, din 23 iunie 2016[1]

[1] „EU referendum results and maps: Full breakdown and find out how your area voted", *The Telegraph*, 1 July 2016, URL: http://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/23/leave-or-remain-eu-referendum-results-and-live-maps, accesat la 4 iulie 2016.

Deşi era aşteptat ca rezultatul referendumului să fie unul strâns, diferențele înregistrate în cele patru entități ce alcătuiesc Regatul Unit au determinat dispute politice. În Irlanda de Nord, la nivel politic, au fost vehiculate idei conform cărora țara ar trebui să se unească cu Irlanda[2]. Declarațiile liderilor politici scoțieni imediat după comunicarea rezultatelor a lăsat să se înțeleagă că este luată în calcul posibilittaea ca aceştia să se opună retragerii Marii Britanii din UE şi chiar faptul că există posibilitatea organizării unui nou referendum pentru a se consulta cetățenii cu privire la apartenența față de Regatul Unit. Liderii europeni s-au pronunțat în defavoarea acestei variante, reiterând că Europa nu va favoriza dezmembrarea națiunilor. În consecință, cererea Scoției de a participa la negocieri cu UE post-Brexit nu a fost acceptată[3].

Rezultatele diferite obținute la referendumul din 23 iunie în entitățile ce alcătuiesc Marea Britanie vor constitui una dintre provocările negocierii viitoarei relații cu UE.

Procedura de retragere din UE a fost introdusă prin Tratatul de la Lisabona (2009), iar Brexit reprezintă primul fenomen de acest tip în istoria UE. Acest lucru echivalează şi cu existența unor neclarități în ceea ce priveşte procedura prin care se realizează ieşirea unui stat membru din UE.

Conform articolului 50 din Tratatul de la Lisabona, în situația în care un stat membru al Uniunii decide să părăsească UE, aceasta va negocia un acord, prin care să se stabilească condițiile de retragere, precum şi cadrul viitoarelor relații cu Uniunea. Acordul va fi încheiat de către Consiliul UE, pe de o parte, şi, de cealaltă, de către statul care decide să iasă din Uniune, conform art. 218 din Tratatul de la Lisabona, ceea ce înseamnă că respectivul proces de negociere se va derula similar negocierilor cu orice altă parte terță[4].

Procedura de ieşire din UE demarează odată cu o notificare oficială a respectivului stat către Consiliul UE şi se poate întinde pe durata a maximum doi ani. În toată această perioadă, statul membru care se retrage va continua să respecte tratatele şi legile UE, dar nu va lua parte la dezbaterile sau procesul de luare a deciziilor cu privire din Consiliul European şi Consiliul UE care îl privesc.

UK este stat membru al UE din 1973, iar retragerea din Uniune echivalează cu retragerea unei mari puteri, a unuia dintre motoarele economice ale UE. UK este membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU, stat membru NATO, al Organizației Mondiale a Comerțului, al Organizației pentru Cooperare Economică şi Dezvoltare, al G7, G20.

---

[2] „Scotland and Northern Ireland react to Brexit vote. The prospect of a second Scottish independence referendum looms, as Sinn Fein also calls for a vote on a united Ireland", *Al Jazeera*, 25 June 2016, URL: http://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/06/scotland-northern-ireland-react-brexit-vote-160624192035305.html, accesat la 7 iulie 2016.

[3] „Brexit/Scoția: UE nu trebuie să favorizeze dezmembrarea națiunilor (Ayrault)", *Agerpress*, 30 iunie 2016, URL: http://www.agerpres.ro/externe/2016/06/30/brexit-scotia-ue-nu-trebuie-sa-favorizeze-dezmembrarea-natiunilor-ayrault--12-32-51, accesat la 7 iulie 2016.

[4] ***, Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană şi a Tratatului privind buna funcționare a Uniunii Europene, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2010, pp. 44-45.

Regatul Unit are o populaţie de 64.088.222 (estimativ pentru 2015) şi o suprafaţă totală de 243.610 km^2. Este una dintre principalele puteri financiare şi comerciale, fiind a treia cea mai mare putere economică din Europa, după Germania şi Franţa[5]. Marea Britanie nu face parte din Zona euro. De asemenea, dincolo de poziţia strategică majoră pe care o care, UK se numără şi printre primele puteri militare ale Europei, investiţiile sale în plan militar ridicându-se, în 2014, la 21,5% din totalul investiţiilor de acest tip în Europa[6]. Conform Military Balance, în 2014, UK participa cu 95 de militari la misiunea EUFOR Althea (Bosnia şi Herţegovina), cu 37 la EUTM Mali, cu 5 la EUM Somalia şi cu o navă amfibie la EUFOR Atalanta.

După cum am menţionat anterior, UK este unul dintre principalele centre financiare şi una dintre puterile economice majore ale UE. Marea Britanie este al treilea cel mai mare contributor la bugetul UE (12,57%), după Germania (21,36%), şi Franţa (15,72%)[7].

Apartenenţa la UE şi beneficiile pieţei libere constituie factori semnificativi care au contribuit la construirea acestui statut pentru UK. De asemenea, Londra este unul dintre principalele centre economice la nivel european, prin urmare, Brexit va antrena repercusiuni atât la nivelul Marii Britanii, cât şi la cel al UE. De reţinut în acest sens este faptul că procesul de negociere a condiţiilor de retragere din Uniune, precum şi al definirii noilor rapoarte economice anglo-europene se poate întinde pe o perioadă de doi ani de la notificarea oficială făcută către Consiliul UE. În tot acest răstimp, Marea Britanie se supune legilor şi reglementărilor UE şi continuă să facă parte din Piaţa unică europeană.

Prin urmare, consecinţele economice pe termen lung, precum şi tendinţele majore, vor putea fi determinate, cu un grad mai mare de acurateţe, abia din 2018, atunci când coordonatele economice ale noii relaţii vor fi avea o mai mare claritate. Totuşi, pe termen scurt, Brexit va produce o contractare economică de ambele părţi. Spre exemplu, Standard & Poor’s estimează că rezultatele referedumului din 23 iunie 2016 vor produce o scădere de aproximativ 1,2% a PIB-ului UK în 2017 şi de 1% în 2018, şi de 0,8% a PIB-ului Zonei euro în aceeaşi perioadă de timp[8].

Imediat după anunţarea rezultatelor referendumului în favoarea taberei „Remain”, lira sterlină s-a apreciat până la aproximativ 1,5 dolari. Însă după anunţarea rezultatelor finale în favoarea ieşirii din Uniune, moneda britanică s-a prăbuşit cu peste 10%, atingând minimul de 1,32 de dolari. În ciuda unei mici aprecieri (1,36 dolari), la două zile după referendum, lira

---

[5] Datele au fost preluate din CIA World Factbook, United Kingdom, URL: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uk.html, accesat la 4 iulie 2016.
[6] ***, The Military Balance 2015, Europe, Routledge, London, 2015, p. 61.
[7] Share of total contributions to the European Union budget in 2015, by Member State, URL: http://www.statista.com/statistics/316691/european-union-eu-budget-share-of-contributions/, accesat la 5 iulie 2016.
[8] Europe’s Economic Outlook after the Brexit Vote, 4 July 2016, URL: https://www.globalcreditportal.com/ratingsdirect/renderArticle.do?articleId=1668576&SctArtId=393248&from=CM&nsl_code=LIME&sourceObjectId=9706178&sourceRevId=1&fee_ind=N&exp_date=20260704-14:55:10, accesat la 5 iulie 2016.

sterlină rămâne la cel mai scăzut nivel din istoria sa[9].

De altfel, la scurt timp după comunicarea rezultatelor referendumului din 23 iunie, agenția Standard & Poor's a retrogradat cu o treaptă ratingul aferent datoriei pe termen lung a UE de la AA+ la AA, justificându-şi decizia prin creşterea incertitudinii cu privire la blocul economic european după referendum. În acest context, coeziunea din interiorul blocului nu mai este considerată un factor pozitiv în notație, ci unul neutru. De asemenea, agențiile Standard & Poor's, Fitch şi Moody's au retrogradat şi Marea Britanie[10]. Totodată, reprezentanții FMI au avertizat că Brexit, prin incertitudinea creată, se poate repercuta la nivelul economiei mondiale[11].

Natura viitoarelor relații economice poate varia de la tipul de relație pe care UE îl are cu Canada, cu menținerea tarifelor pentru anumite produse şi a cotelor pentru anumite produse agricole canadiene, fără contribuții financiare la bugetul UE, fără migrație nelimitată, la negocierea unei relații similare cu cea stabilită între UE şi Norvegia, care ar presupune continuarea accesului la Piața unică, dar şi controale vamale, contribuție la bugetul UE şi libera circulație a persoanelor din UE.

În plan politic, unul dintre cele mai notabile riscuri asociate Brexitului este legat de posibilitatea manifestării unui fenomen de contagiune la nivel european, pe fondul accentuării tendinței eurosceptice. Spre exemplu, un studiu al Pew Research Center relevă că, în medie, doar 51% din respondenții la chestionarul aplicat în 10 state membre ale UE au o părere pozitivă despre UE. 42% dintre aceştia îşi doresc ca guvernelor naționale să le revină mai multă putere, 27% se pronunță în favoarea statu-quo-ului, în timp ce doar 19% consideră că Bruxelles ar trebui să aibă mai multă putere[12]. Rezultatele aceluiaşi studiu indicau că 70% dintre respondenții din 9 state membre ale UE consideră că retragerea UK din UE va avea repercusiuni negative pentru aceasta din urmă, în timp ce 16% consideră Brexit un aspect pozitiv.

Cert este că referendumul a avut loc pe fondul amplificării euroscepticismului. Consecințele crizei economice şi financiare, modul în care a fost gestionată criza europeană a refugiaților au constituit factori cheie care au amplificat această tendință, cu o istorie îndelungată la nivelul Marii Britanii. Euroscepticismul se manifestă deopotrivă în plan politic şi social,

[9] „Apar efectele votului de joi din Regatul Unit: Moody's a retrogradat ratingul Marii Britanii / Analist: Brexitul va fi un act de auto-mutilare economica cu ramificații globale", *Hotnews*, 25 iunie 2016, URL: http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-21108187-apar-efectele-votului-joi-din-regatul-unit-moody-39-retrogradat-ratingul-marii-britanii-analist-brexitul-act-auto-mutilare-economica-ramificatii-globale.htm, accesat la 5 iulie 2016.
[10] Ibidem.
[11] Transcripts of a Press Briefing with Gerry Rice, Spokesman, IMF Communications Department, Washington DC, June 30, 2016, URL: http://www.imf.org/external/np/tr/2016/tr063016.htm, accesat la 5 iulie 2016.
[12] Bruce Stokes, „Euroskepticism Beyond Brexit. Significant Opposition in Key European Countries to an Ever Closer Union", Pew Research Center, 7 June 2016, p. 2, ULR: http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-21108187-apar-efectele-votului-joi-din-regatul-unit-moody-39-retrogradat-ratingul-marii-britanii-analist-brexitul-act-auto-mutilare-economica-ramificatii-globale.htm, accesat la 5 iulie 2016.

marcând din ce în ce mai multe state membre ale UE. Spre exemplu, preşedintele ceh a solicitat organizarea unui referendum în ţara sa, membră a UE din 2004, cu privire la apartenența la UE şi NATO, declarându-se în acelaşi timp un susținător al acestui statut al Republicii Cehe.

Un posibil efect al Brexit s-ar putea, aşadar, materializa într-o accentuare a crizei interne europene în ceea ce priveşte solidaritatea sau coeziunea. Un aport consistent la această tendință îl va avea şi parcursul economic al celor două entități politice – UK şi UE. O dezvoltare economică a UK, concomitent cu un parcurs economic stagnant al UE ar putea constitui un teren favorabil manifestării unui astfel de fenomen. Totuşi, evoluțiile în plan economic indică o probabilitate mare a manifestării unor efecte negative atât pentru UE, cât, mai ales, pentru UK.

La nivelul UE, la 28 iunie 2016, a avut loc o primă întrunire a şefilor de stat şi de guvern ai statelor membre ale Uniunii, fără Marea Britanie, pentru a discuta viitorul UE în contextul rezultatelor referendumului din 23 iunie. Cu aceeaşi ocazie, a fost lansată şi Strategia Globală pentru Politica Externă şi de Securitate a UE[13]. În ceea ce priveşte rezultatele referendumului, reprezentanții statelor membre UE au decis să nu întreprindă nicio măsură până când UK nu va anunța oficial Consiliul UE cu privire la opțiunea de retragere din Uniune şi au subliniat că, până când procesul retragerii nu se va fi încheiat, Londra se va supune legislației europene, atât în ceea ce priveşte drepturile, cât şi obligațiile care îi revin din prisma statutului de stat membru UE.

În plan social, euroscepticismul a fost alimentat într-o măsură considerabilă de fenomenul migrației. Imigrația a constituit unul dintre punctele centrale ale campaniei pentru ieşirea din UE. Marea Britanie are, conform statisticilor furnizate de Pew Research Center, a cincea cea mai mare populație de imigranți din lume. Mai mult, numărul imigranților în Marea Britanie a crescut de peste două ori în ultimii 25 de ani[14]. Conform aceleiaşi surse, în 2015, 13% din locuitorii Marii Britanii erau născuți într-o altă țară. În aceeaşi perioadă de timp, o treime din populația totală de imigranți avea cetățenie în state membre ale Uniunii Europene.

De asemenea, studiile Pew Research Center relevă că UK a fost într-o mică măsură afectată de criza europeană a refugiaților, dat fiind că, în perioada 2015-2016, procentul de locuitori ai Marii Britanii care s-au născut în alte țări a crescut doar cu 0,2%. Creşterea este una mică, dacă ne raportăm spre exemplu la Suedia, unde creşterea a fost de 1,5% în aceeaşi perioadă sau la Ungaria (1,3%)[15].

---

[13] ***, Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy, June 2016, URL: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf, accesat la 5 iulie 2016.

[14] Phillip Connor, Jens Manuel Krongstad, „5 Facts about migration in the United Kingdom", 21 June 2016, Pew Research Center, URL: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/06/21/5-facts-about-migration-and-the-united-kingdom, accesat la 6 iulie 2016.

[15] Phillip Connor, Jens Manuel Krongstad, „Immigrant share of population jumps in some European countries", 15 June 2016, Pew Research Center, URL: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/06/15/immigrant-share-of-population-jumps-in-some-european-countries, accesat la 6 iulie 2016.

Punct central al campaniei pentru retragerea din UE şi considerată una dintre problemele majore ale UK în prezent, imigraţia şi libera circulaţie a persoanelor se conturează a fi unul dintre aspectele cu cele mai multe provocări în procesul de negociere a condiţiilor de retragere din UE. Aceasta cu atât mai mult cu cât atitudinea negativă faţă de migranţi este deopotrivă una de factură socială şi politică. Faptul că imediat după comunicarea rezultatelor referendumului s-au înregistrat peste 100 de incidente de natură xenofobă este relevant în acest sens[16]. Totodată, acelaşi fenomen poate constitui un indiciu că definirea unei relaţii între Bruxelles şi Londra similară celei pe care Bruxelles a dezvoltat-o cu Oslo este puţin probabilă.

În acelaşi timp, efectele retragerii Marii Britanii din UE asupra populaţiei de imigranţi constituie o altă pârghie prin care acest proces se răsfrânge asupra altor state membre ale UE. Astfel, dacă Brexit afectează statele din vestul Europei în mod covârşitor din punct de vedere econonomic, statele din estul continentului sunt mai vulnerabile din prisma procentului consistent de populaţie care a emigrat în Marea Britanie şi a fluxului de capital expediat către ţările de origine. În clasamentul statelor din estul Europei realizat de Standard & Poor's cu cel mai mare grad de vulnerabilitate, se numără următoarele: Lituania, Letonia, Ungaria, Polonia, Slovacia, Estonia, Bulgaria, Cehia, România, Slovenia şi Croaţia[17].

Brexit va genera efecte şi asupra Politicii Externe şi de Securitate Comune (PESC). După cum am menţionat anterior, Brexit înseamnă ieşirea din UE a uneia dintre cele mai mari puteri militare ale continentului, cu poziţie geostrategică însemnată. Deşi UE nu a dezvoltat încă apărarea comună spre care aspiră încă de la crearea PESC, retragerea UK se va reflecta şi în planul dimensiunii de securitate şi apărare. Dincolo de faptul că reprezintă un factor destabilizator pentru securitatea europeană, dată fiind incertitudinea încă ataşată cursului viitor pe care raportul UE-UK îl va cunoaşte, Brexit poate fi considerat şi o cauză majoră a necesităţii unei reajustări strategice a UE. Însă, faptul că Strategia Globală pentru Politica Externă şi de Securitate a UE a fost lansată în acelaşi cadru în care membrii Consiliului European au luat la cunoştinţă în mod oficial rezultatele referendumului din 23 iunie constituie un semnal în sensul în care viziunea strategică exprimată în document îşi menţine valabilitatea chiar şi în acest context.

De asemenea, există şi opinii conform cărora, deşi după ieşirea UK din UE există o şansă considerabilă ca Politica de Securitate şi Apărare Comună (PSAC) să devină mai puţin ambiţioasă şi că acest lucru înseamnă pierderea unor capabilităţi militare majore şi reducerea

---

[16] „Peste 100 de incidente rasiste în Marea Britanie, după referendum. Comentariile xenofobe adresate imigranţilor", 27 iunie 2016, URL: http://stirileprotv.ro/stiri/international/peste-100-de-incidente-rasiste-in-marea-britanie-dupa-referendum-comentariile-xenofobe-adresate-imigrantilor.html, accesat la 7 iulie 2016.

[17] „The Brexit Map: How Exposed Is Emerging Europe?", 30 June 2016, *Standard & Poor's*, URL: https://www.globalcreditportal.com/ratingsdirect/renderArticle.do?articleId=1666825&SctArtId=392949&from=CM&nsl_code=LIME&sourceObjectId=9704641&sourceRevId=1&fee_ind=N&exp_date=20260630-20:30:28, accesat la 6 iulie 2016.

perspectivei geostrategice, Brexit nici nu va dăuna şi nici nu va ajuta în mod sensibil PSAC. Aceasta deoarece toate aceste pierderi ar putea fi compensate prin faptul că UE va avea mai multe direcţii deschise către soluţiile federale în acest sens[18].

Retragerea Marii Britanii din Uniune poate fi interpretată ca o demonstraţie a faptului că UE este o construcţie liberală, care recunoaşte şi funcţionează conform principiilor democratice, însă acelaşi eveniment ilustrează şi atingerea unui punct culminant al crizei instituţionale, a pierderii capitalului de încredere al instituţiilor europene.

[18] Peter van Ham, *Brexit: Strategic Consequences for Europe. A Scenario Study. Clingendael Report*, Clingendael Netherlands Institute of International Relations, Hague, February 2016, p. 25, URL: http://www.clingendael.nl/ sites/default/files/Brexit%20Report%20February%202016.pdf, accesat la 9 mai 2016.

Capitolul 2
STRATEGIA GLOBALĂ PENTRU POLITICA EXTERNĂ ŞI DE SECURITATE A UNIUNII EUROPENE. VIZIUNE ÎMPĂRTĂŞITĂ, ACȚIUNE COMUNĂ: O EUROPĂ MAI PUTERNICĂ

În cadrul Consiliului European din 28-29 iunie 2016, şefii de stat şi de guvern ai statelor membre ale UE au discutat nu doar asupra rezultatelor şi consecinţelor referendumului din 23 iunie 2016 din UK, ci a constituit şi cadrul în care Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe şi Politică de Securitate, Federica Mogherini, a prezentat Strategia Globală pentru Politica Externă şi de Securitate a UE[19].

Elaborarea unei noi viziuni strategice a UE în planul politicii externe şi de securitate se află de mult timp în centrul atenţiei celor cu preocupări în planul securităţii europene, iar documentul prezentat în cadrul Consiliului European din iunie 2016 reflectă o viziune substanţial diferită şi o abordare distinctă în raport cu Strategia Europeană de Securitate din 2003.

Cu un conţinut mult extins, Strategia Globală a fost concretizată într-un document de aproape 60 de pagini, reflectând amprenta numeroaselor crize cu care UE s-a confruntat în ultimii ani, schimbarea viziunii asupra nivelului de securitate, stabilitate şi prosperitate specific UE, dar şi a evoluţiilor înregistrate, a asumării criticilor şi a unor lecţii învăţate.

Strategia Globală este structurată pe 4 secţiuni majore, după cum urmează:

1. O strategie globală pentru promovarea intereselor cetăţenilor noştri.
2. Principiile care ghidează acţiunea noastră externă.
3. Priorităţile Acţiunii noastre Externe.
   - 3.1. Securitatea Uniunii noastre.
   - 3.2. Rezilienţa statală şi socială în vecinătatea estică şi sudică.
   - 3.3. O abordare integrată a conflictelor şi crizelor.
   - 3.4. Ordine regională bazată pe cooperare.
   - 3.5. Guvernare globală pentru secolul al XXI-lea.
4. De la viziune la acţiune.

Printre cele mai semnificative aspecte specifice Strategiei Globale, se numără următoarele:

- Fundamentarea pe o evaluare realistă a mediului internaţional şi regional de securitate, marcat de succesiunea numeroaselor crize atât pe plan extern, cât şi pe plan intern, şi asumarea

[19] Documentul este disponibil on-line la URL: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_ review_web.pdf, accesat la 6 iulie 2016.

provocărilor şi responsabilităţilor ce decurg din această dinamică;

- Identificarea intereselor europene în paralel cu evidenţierea provocărilor aferente şi a creionării liniilor de acţiune ale UE în vederea promovării şi apărării acestora;
- Structura documentului rezultă din stabilirea unor priorităţi clare în materie de politică externă şi nu de principalele riscuri şi ameninţări de securitate;
- Deşi menţionate, riscurile şi ameninţările nu ocupă o secţiune specială în document, referirile la ele făcându-se în raport cu interesele europene, cu priorităţile în materie de politică externă şi de securitate şi cu liniile de acţiune;
- În linii mari, principalele riscuri şi ameninţări cuprinse în document sunt: terorismul, ameninţările hibride, volatilitatea economică, schimbarea climatică, precum şi aspecte legate de securitatea energetică şi cibernetică;
- Accent major pe dezvoltarea dimensiunii *hard* a puterii UE, prezentată ca o condiţie esenţială pentru a menţine şi creşte credibilitatea Europei;
- Dezvoltarea capabilităţilor, în special a celor militare, aprofundarea integrării în materie de securitate şi apărare constituie unul dintre firele roşii ale documentului;
- Integrarea schimbărilor aduse în plan instituţional prin Tratatul de la Lisabona;
- Integrarea şi valorificarea conceptelor dezvoltate în materie de securitate: abordare cuprinzătoare, autonomie strategică, asistenţă mutuală şi solidaritate etc.
- Deschiderea către dezvoltarea misiunilor UE de management al crizelor şi conflictelor;
- Rolul central acordat relaţiilor cu actorii din regiunile învecinate, creşterea implicării UE în menţinerea securităţii şi stabilităţii acestora în funcţie de specificul provocărilor cu care se confruntă fiecare dintre aceştia;
- Dezvoltarea şi recalibrarea, în funcţie de evoluţiile recente, ale parteneriatului UE cu actorii majori ai arenei internaţionale: NATO, ONU, OSCE, Federaţia Rusă, China;
- Echilibru între asumarea responsabilităţilor în materie de securitate regională şi internaţională (autonomie strategică) şi dezvoltarea parteneriatelor;
- Asumarea implementării strategiei, stabilirea căilor prin care acest lucru se va realiza şi a paşilor următori (revizuirea strategiilor sectoriale şi geografice în funcţie de priorităţile trasate prin documentul în discuţie), precum şi a evaluării anuale sau la solicitarea UE şi a statelor sale membre, a stadiului de implementare a Strategiei.

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”

Corectură: Daniela RĂPAN

Lucrarea are 12 pagini.

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.49 Fax: 021.319.57.809
E-mail: cssas@unap.ro Website: http//cssas.unap.ro

655/2016